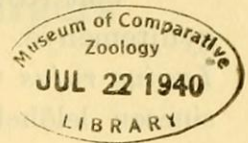

13,603

A vörösfejű gébics egykori fészkelése a debreceni Nagyerdőn.

Irta: DR. NAGY JENŐ.

Pár év előtt DR. LOVASSY SÁNDORRAL beszélgettünk a debreceni Nagyerdő madárvilágáról, s akkor említette, hogy az 1870-es években a Nagyerdőben a *Lanius senator*-nak a fészket is találta, ámbár akkor ezt ő nem ismerte fel.

Mivel én az utolsó 10 év alatt Debrecen környékén még a színét sem láttam ennek a madárnak, a kollegiumi állatmuzeumnak a régi katalógusaiban kutatni kezdtem utána, hogy vajjon tényleg volt-e itt Debrecen környékén *Lanius senator* a múlt század második felében.

A régi híres KOVÁCS JÁNOS által összehozott gyűjtemény katalógusában tényleg volt is *Lanius rufus* példány, ezek azonban már az 1914-ben készített új katalógusban nem szerepelnek.

Az eredeti KOVÁCS JÁNOS-féle katalógusban a *Lanius rufus* mellett nem áll ugyan lelőhely és időpont, de ez valamennyi közönségesebb s itt a környéken élő fajnál hiányzik, ellenben a ritkább s csak más vidéken előforduló fajoknál rendszeren meg van a lelőhely és a beszerzés ideje is.

Már ebből is tehát az következik, hogy a *Lanius senator* abban az időben, tehát 1856-tól legalább is a 70-es évekig előfordult Debrecen környékén. Ugyanis KOVÁCS JÁNOS 1856-tól 1896-ig működött a kollégiumban, s szervezte ez idő alatt azt a páratlan természettudományi muzeumot, amelyhez hasonló a maga idejében Budapestet kivéve talán az egész országban nem volt.

DR. LOVASSY SÁNDOR 1871-ben jött Debrecenbe, s mivel ő már ezt a madarat nem találta a Nagyerdőben, csak a fészket találta, ezért úgy vélem, hogy ekkor már csak szórványosan fordult elő.

Volt KOVÁCS JÁNOSnak egy a maga idejében szintén jelentős tojás-gyűjteménye. Ennek az eredeti katalógusában szintén megtaláltam a *Lanius rufus* tojásokat, még pedig 39 darabot. Sajnos e katalógusban sincsen lelőhely és időpont. E régi gyűjtemény maradványai között még most is van 25 *Lanius rufus*, azaz *L. senator* tojás! Ezeknek az eredeti gyűjteményben való nagy száma teljes bizonyíték arra, hogy ezeket a tojásokat Debrecenben gyűjtötték. Van ugyan ebben a tojás-gyűjteményben sok külföldi fajnak a tojása is, amelyeket KOVÁCS JÁNOS csere utján szerzett be, de ezek mind vizimadarak és mind csak 1—2—3 darabbal vannak képviselve a gyűjteményben.

Az eredeti tojás-katalógusban a darabszámot jelentő 39. szám mellett ceruzával oda van jegyzve + 3. Ez is KOVÁCS JÁNOS sajátkezü bejegyzése.

Ez a kis ceruzajegyzés szerintem a legjobb bizonyíték arra, hogy e tojások helybeli származásuak. Mert az egészen bizonyos, hogy ha akkor már 39 *Lanius rufus* tojása volt a gyűjteményben, akkor nem fog még beszerezni 3 darabot más vidékről.

A *Lanius rufus* tojások nagy száma tehát azt bizonyítja, hogy feltétlenül helybeli származásuak, de viszont épp ebből a nagy számból azt érzem ki valahogyan, hogy KOVÁCS JÁNOS jól ismerte ennek a madárnak a különös elterjedését s ezért gyűjtött belőle annyi sokat, hogy csereanyagnak felhasználhassa. De az is következtethető ebből, hogy abban az időben legalább is egy bizonyos helyen nem volt ritka madár.

Ezt megerősíti id. DR. SOMOGYI ZOLTÁN is, aki mint annak idején KOVÁCS JÁNOS tanítványa, a legbuzgóbb tojásgyűjtő volt. Ő emlékezik jól a *Lanius rufus*-ra, vagy *ruficeps*-re, s arra is, hogy ez a faj az 1865—70. évek között, amikor ő tojásokat gyűjtött Debrecen környékén nem volt ritkaság.

Azonban teljes értékű bizonyítékokat is szereztem erre vonatkozólag, amennyiben DR. SOMOGYI ZOLTÁN-nak a padlásról előkeresett, gyermekkori tojásgyűjteményében megtaláltam a *Lanius ruficeps* hiteles debreceni tojásait is. E tojások eredetére nem foroghat fenn semmi kétség, mert DR. SOMOGYI ZOLTÁN apró éneklő madár tojásai mind csak Debrecenből származnak.

Mindezekből kétségtelenül megállapítható, hogy az 1860—70-es években fészkelte a *Lanius senator* Debrecen környékén, míg 1923 óta — amióta én Debrecenben lakom — de bizonyára már előbb is hiányzik Debrecen faunájából.

Itt is tehát azt a titokzatos eltűnését látjuk ennek az érdekes madárnak, amit már máshonnan is ismerünk. Egy bizonyos elszigetelt területen él, majd hirtelen minden látható ok nélkül eltűnik onnan.

Das einstige Brüten des Rotkopfwürgers in Debrecen.

Von DR. EUGEN NAGY

Seit dem Jahre 1923 beobachte ich die Ornis von Debrecen, besonders diejenige des sogenannten „Großen Waldes“, aber bisher ist es mir nicht gelungen den Rotkopfwürger dort aufzufinden. Diese Tatsache ist umso auffallender, weil die älteren Sammlungen aus Debrecen ziemlich viele Eier dieser Art enthalten. In der Sammlung des JOHANN KOVÁCS, der seine Tätigkeit im Jahre 1856 begann, befanden sich etwa 40 Eier dieser Art und in der Sammlung seines Schülers DR. ZOLTÁN SOMOGYI befinden sich noch heute ganz bestimmt aus Debrecen stammende Eier des Rotkopfwürgers. Laut seiner Angabe war diese Art in den Jahren 1865—70 in Debrecen gar nicht selten. Auch DR. ALEXANDER LOVASSY erinnert sich, daß er im Jahre 1871 Eier dieser Art gefunden hatte.